

расової, національної чи релігійної нетерпимості слугуватиме всеосяжному аналізу усіх обставин події.

Список бібліографічних посилань

1. Савченко А. В. Вплив мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості на кваліфікацію злочинів. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. Вип. 1. С. 174–177.
2. Hate Crime Laws. A Practical Guide / OSCE ODIHR. 2009. 67 p.
3. Методика расследования преступлений, совершаемых на почве национальной или расовой вражды или ненависти / А. Я. Винников, Н. М. Гиренко, О. Н. Коршунова, А. В. Леухин, Е. Б. Серова ; под общ. ред. О. Н. Коршуновой. СПб., 2002. 92 с.
4. Шлегель О. В. Методика расследования преступлений против личности, совершаемых по мотиву национальной ненависти или вражды : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. М., 2008. 208 с.

Одержано 10.04.2018

УДК 340.15(477)

Дмитро Вікторович Галкін,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
старший викладач кафедри кримінального права і кримінології
факультету № 1 Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ОРГАНІВ МІЛІЦІЇ УРСР У ПОВОЄННІ РОКИ

Особливе значення у формуванні й розвитку правоохоронних органів, зокрема міліції, мав повоєнний період – 1945–1953 рр. Організаційна структура Управління МВС областей республіки після війни включала: обласний апарат УМВС; обласний апарат Керування міліції, міські відділи МВС, районні відділи МВС, міське Управління міліції; Керування таборів; Управління пожежної охорони, перший спецвідділ; відділ по боротьбі з бандитизмом; відділ контррозвідки (СМЕРШ); відділ у справах військовополонених і інтернованих осіб; відділ виправно-трудова колоній; відділ по боротьбі з дитячою безпритульністю і бездоглядністю; відділ місцевої протиповітряної оборони; відділ автоматизованої системи обробки інформації міст і районів; відділ кадрів УМВС; відділ тюрем; відділ матеріального забезпечення; фінансовий відділ; відділення високочастотного

в'язку; відділення спецперевезень; шифрувальну групу; санітарну частину; товариство «Динамо» [1, арк. 171].

Пізніше, в процесі відновлення народного господарства, частина функцій, покладених на органи під час війни, передавалася у відповідні міністерства республіки і управлінням областей і міст. Так, МПППО було виділено у спеціальні органи Цивільної оборони, управління й відділи по боротьбі з бандитизмом стали структурними підрозділами системи державної безпеки. Виконали свої функції контррозвідка (СМЕРШ) і управління у справах військовополонених та інтернованих осіб. Обласні управління міліції у структурному відношенні входили до складу УМВС областей і містили в собі: Відділ боротьби з розкраданням соціалістичної власності і спекуляції (ОБХСС); Відділ карного розшуку (ОКР); Зовнішню службу; Відділ регулювання вуличного руху; Державну автомобільну інспекцію; Оперативний відділ; Паспортний відділ; Відділ актів громадянського стану; Політчастина; Відділ віз та реєстрацій [2, арк. 122]. З урахування ситуації, що склалася в соціально-економічній та політичній ситуації в республіці, яка склалася в січні 1946 р. РНК України і ЦК КП (б) України приймають постанову «Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю, зміцнення охорони громадського порядку й органів міліції». У документі зазначалося: зобов'язати Народний Комісаріат внутрішніх справ УРСР, на основі ретельного аналізу стану злочинності й розкрадання соціалістичної власності, розробити заходи, що забезпечують рішуче посилення роботи органів міліції у боротьбі з кримінально-злочинним елементом і розкрадачами соціалістичної власності. Виходячи з вимог, що поставили перед міліцією правляча партія та уряд, у квітні 1946 р. наказами МВС СРСР, УРСР були прийняті заходи для посилення впливу органів міліції на населення республіки. Було введено нову інструкцію, що скасовувала посади міських інспекторів міліції. У ній вказувалося: «Для правильної організації роботи міліції в забезпеченні громадського порядку, особистої безпеки громадян і своєчасного запобігання злочинам територія міського відділення міліції ділиться на дільниці, обслуговування яких покладається на дільничних уповноважених...» [3, с. 204]. Дільничний уповноважений був зобов'язаний: підтримувати громадський порядок, своєчасно

виявляти, попереджати і припиняти злочини; знати про події на дільниці; мати постійний зв'язок із громадськістю, приймати і розглядати заяви громадян; забезпечувати паспортний режим, не допускати випадків хуліганства, дитячої бездоглядності на дільниці та ін. [3, с. 205] Таким чином, якщо раніше обов'язки дільничного інспектора обмежувалися лише рамками зовнішньої служби, то обов'язки дільничних уповноважених значно розширилися й охоплювали практично всі сфери діяльності міліції на визначеній території.

Реагуючи на обстановку, що склалась, керівництво МВС у липні 1946 року піддає реорганізації карний розшук. Відділ карного розшуку Головного управління міліції МВС СРСР був перетворений в Управління Карного розшуку (УКР). Його робота будувалася за територіальним принципом у відповідності зі спеціально розробленим Положенням. Начальник УКР підпорядковувався безпосередньо начальнику Управління міліції і його першому заступнику. Було реорганізовано і підрозділи карного розшуку, посилено їх низову ланку, максимально збільшено чисельність кваліфікованих працівників [4, 170].

У зв'язку зі складною ситуацією значній реорганізації піддалися органи БХСС. Так, відділ БХСС Головного управління міліції був перетворений в управління по боротьбі з розкраданням соціалістичної власності і спекуляцією. Таке рішення було прийнято з метою поліпшення керівництва з боку ГУМ МВС СРСР периферійними органами і надання їм більшої допомоги в боротьбі зі злочинністю. Виданий у цьому ж році наказ МВС визначив заходи для перегляду штатів оперативних відділів і насамперед карного розшуку і відділів БХСС з тим, щоб максимально збільшити чисельність оперативних співробітників. З метою закріплення цих кадрів було вирішено, що всі відповідальні співробітники апаратів БХСС можуть бути звільнені з роботи або переміщені по службі тільки за згодою відділу кадрів МВС СРСР. Для підвищення ролі й організаційного зміцнення цих відділів в Управлінні міліції вводилася посада помічника начальника Управління, що одночасно був начальником відділу БХСС. Управління міліції МВС УРСР вимагало від усіх органів БХСС областей зосередити основну увагу на боротьбі із розкрадачами державної й кооперативної власності, на проведенні

профілактичних заходів, спрямованих на запобігання і припинення розкрадань та розтрат товарно-матеріальних цінностей і т.д.

У 1947 р. науково-технічний відділ ГУМ вніс на розгляд пропозицію про нову структуру і штати своїх територіальних підрозділів. Проект передбачав організацію 30 науково-технічних відділів і 61 групи з виділенням їх у самостійні одиниці. Підготовка експертів проводилася на базі Вищої школи МВС СРСР і при всіх місцевих науково-технічних відділах. У цей час створюється відділ бойової підготовки Головного управління міліції і його низові ланки. У лютому 1948 року організовується слідчий відділ у складі Головного управління міліції МВС СРСР і аналогічні відділи при республіканських й обласних УМВС, їх основним завданням став розгляд кримінальних справ, що порушувались оперативними відділами міліції. Утворення цих підрозділів у структурі міліції в значній мірі сприяло зміцненню законності в її діяльності, особливо при порушенні кримінальних справ і обранні запобіжних заходів [4, с. 171].

Підрозділи міліції в цих містах організаційно будувалися за військовим принципом, а нормативними документами їх життєдіяльності ставали статuti Радянської Армії. В оперативному відношенні міліція «міст особливого списку» підпорядковувалася безпосередньо Головному управлінню міліції МВС СРСР. Для співробітників цих органів міліції були встановлені значні, на ті часи, пільги це означало істотне поліпшення їхнього матеріально-побутового забезпечення. Для них вводилася нова, поліпшена форма одягу, виділявся додатковий автотранспорт, передбачалося підвищення технічної оснащеності. Були утворені у цьому році науково-технічні відділи й відділення, оснащені найкращою криміналістичною й оперативною технікою. При ГУМ як самостійна структурна одиниця створюється науководослідний інститут криміналістики. У 1947 р. науково-технічний відділ ГУМ вніс на розгляд пропозицію про нову структуру і штати своїх територіальних підрозділів. Проект передбачав організацію 30 науково-технічних відділів і 61 групи з виділенням їх у самостійні одиниці. Підготовка експертів проводилася на базі Вищої школи МВС СРСР і при всіх місцевих науково-технічних відділах.

У цей час створюється відділ бойової підготовки ГУМ і його низові ланки. У лютому 1948 року організовується слідчий відділ у складі ГУМ МВС СРСР і аналогічні відділи при республіканських й обласних УМВС. Їх основним завданням став розгляд кримінальних справ, що порушувались оперативними відділами міліції. Утворення цих підрозділів у структурі міліції в значній мірі сприяло зміцненню законності в її діяльності, особливо при порушенні кримінальних справ і обранні запобіжних заходів.

У 1949 р. міліція була передана у відання Міністерства державної безпеки СРСР. Офіційно такий захід пояснював тимчасовим розширенням функцій по забезпеченню державної безпеки, необхідністю більш тісної взаємодії органів безпеки і міліції в боротьбі зі злочинністю. Необхідно сказати, що такий крок відповідав установці на зміцнення тоталітарного режиму в країні. Проте необхідно мати на увазі й те, що в досліджуваний період йшла «холодна війна» і спецслужби західних держав у своїй підривній діяльності проти СРСР робили ставку і на злочинні елементи. Після передачі міліції в МДБ у складі Головного управління міліції було утворено три управління. Міліцейської служби, на яке покладалась охорона громадського порядку і безпеки в країні, а також проведення адміністративних заходів щодо виконання законів і розпоряджень центральних і місцевих органів влади; управління по боротьбі з розкраданням соціалістичної власності і спекуляцією; управління карного розшуку. Крім управлінь, було створено відділи за сферами діяльності міліції. Скасовувався, як такий, що не виправдав себе, зональний принцип керівництва місцевими органами розшуку і вводився лінійний (за видами злочинів). У це же час було утворено політичний відділ і розширено штати політорганів територіальних підрозділів міліції. У квітні 1949 року, за рішенням ЦК ВКП (б), у міських і районних відділеннях міліції було введено посади заступників начальників (цих органів) з політичної частини. Введення штатної категорії політпрацівників сприяло підвищенню рівня і дієвості політико-виховної роботи, наближало її до вирішення оперативно-службових завдань органів міліції. У цей же період при республіканських і обласних управліннях міліції були створені обліково-реєстраційні відділи, що відали

міліцейською статистикою. Введення обліково-реєстраційних апаратів створювало сприятливі умови для вивчення стану та рівня злочинності як в окремих районах, так і за її видами. Це було особливо важливо для розробки і впровадження заходів для профілактики злочинних проявів. Апарати карного розшуку у 1950 році перейменовуються в апарати карного сиску, вводяться посади сищиків. Замість УКР, що існував раніше, було створено УКС (Управління карного сиску). Поряд з введенням посади сищиків збереглися і посади оперуповноважених, проте їх функції дещо розмежовувалися. Необхідно відзначити, що якого-небудь помітного впливу на поліпшення боротьби зі злочинністю ця реформа не зробила, тому що припускала паралелізм у роботі сищиків і оперативників. Тому незабаром карний сиск скасовується і на зміну йому знову прийшов карний розшук. Рішенням Ради Міністрів в жовтні 1952 року на міліцію покладається охорона об'єктів торгівлі, а також деяких установ і підприємств промисловості. У зв'язку з цим МДБ СРСР організувало в складі Управління міліцейської служби відділ позавідомчої охорони. Було введено посади начальників відділів міліцейської служби з позавідомчої сторожової охорони в управліннях міліції союзних і автономних республік.

Міліція перебувала у складі Міністерства державної безпеки з жовтня 1949 по березень 1953 р. Аналіз структури і діяльності підрозділів міліції, а також думки деяких авторів досліджень з цієї проблеми дають підстави для висновку, що перебування міліцейського апарату в системі МДБ у цілому мало прогресивний характер. Проте практично не спричинило яких-небудь принципових змін у структурі й основних напрямках роботи органів міліції.

Отже, в цілому розвиток організаційної структури й основні напрямки діяльності органів міліції в період з 1945 по 1953 р. відповідали вимогам часу та інтересам суспільства, сприяли забезпеченню порядку і громадської безпеки в Україні.

Список бібліографічних посилань

1. Державний архів Донецької області. Ф. 903. Оп. 1. Спр. 133. Арк. 171.
2. Державний архів Донецької області. Ф. 903. Оп. 1. Спр. 122. Арк. 122.

3. Из истории милиции Советской Украины / под ред. проф. П. П. Михайленко. Киев : МООП УССР. 1965. 399 с.

4. История Советской милиции : в 2 т. / под ред. Н. А. Щелокова. М., 1977. Т. 1: Советская милиция в период строительства социализма ; Т. 2: Советская милиция в период социализма (1936–1977 гг.).

Одержано 19.04.2018

УДК 159.9.07

Олена Миколаївна Галкіна,

*кандидат юридичних наук, слухач магістратури факультету
№ 6 Харківського національного університету внутрішніх справ*

УЯВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ПРО НАРКОТИЗАЦІЮ СУСПІЛЬСТВА

Наркотизація суспільства – одна з найгостріших проблем всього світового співтовариства, оскільки в сучасних умовах протиправна та асоціальна поведінка набуває масового характеру і часто сприймається як раціональний та загальноприйнятий стиль життя. Не випадковими є дані статистики, яка за останнє десятиріччя фіксує катастрофічне зростання наркотизації молоді.

Причинами виникнення наркоманії з позиції медицини вважається вроджена схильність, з позиції соціології – соціальне оточення, з позиції психології – особливості розвитку особистості як форми агресії проти власного Я [1]. На думку Ю. В. Валентика та інших авторів, особистість залежного втрачає свою цілісність, яка все більше переходить в «Я – патологічний» і підпорядковує собі всі сфери життєдіяльності людини [2].

Психологічні механізми наркотизації суспільства зумовлені досить широким спектром чинників, тому до загальних соціально-психологічних умов виникнення у молоді особистісної схильності до вживання наркотиків можна віднести: невирішені конфлікти дитинства; емоційну залежність від дорослих чи інших «авторитетів», страх самотності й відторгнення, недостатнє відчуття спільності з референтною групою; психологічну регресію; акцентуації характеру; лінь, пасивність, агресивність, егоїзм; порушення ідентичності, уникнення вирішення проблем, фрустрації; особистісну незрілість, процеси розладу «Я»; низький рівень